

Глобальна ерозія конституціоналізму: технології Дональда Трампа як виклик верховенству права та світовій безпеці

Віктор БЕДЬ,

доктор богословських наук, доктор юридичних наук, професор

**Науково-дослідний інститут стратегічних та політико-правових
досліджень Карпатського університету імені Августина Волошина**

м. Ужгород

17 липня 2026 року

Сучасний світ перебуває на зламі не лише геополітичних епох, а й фундаментальних правових систем. Те, що колись здавалося непохитною основою західної цивілізації — верховенство права, непорушність конституційних процедур і повага до демократичного вибору, — сьогодні зазнає свідомого, системного та технологічного руйнування.

Виголошений із Білого дому в прайм-тайм у четвер, 16 липня 2026 року, виступ Дональда Трампа — 45-го, а нині чинного 47-го президента США — став черговою точкою відліку нової хвилі політичного напруження. Ця промова, виголошена напередодні проміжних виборів до Конгресу США у листопаді 2026 року, яскраво свідчить: криза західної демократії перейшла у фазу відкритого наступу на правопорядок. З позиції юриста й богослова, за цією політичною боротьбою ховається значно більша загроза — глибока деструкція правосвідомості та свідоме плекання правового нігілізму в глобальному масштабі.

Превентивний правовий нігілізм як політична зброя

Однією з найзагрозливіших складових виборчої стратегії Дональда Трампа стала озвучена ним 16 липня 2026 року превентивна — заздалегідь підготовлена — дискредитація виборчого процесу. Задовго до того, як громадяни США віддадуть свої голоси на проміжних виборах у листопаді 2026 року, суспільству наполегливо нав'язується наратив про «закомпрометованість», «вразливість» і «неминучу фальсифікацію» майбутніх результатів.

З погляду теорії права це явище можна охарактеризувати як превентивний правовий нігілізм — умисне руйнування суспільної довіри до державних і правових інституцій, у цьому разі — до виборчої системи, ще до здійснення ними своїх конституційних повноважень.

Мета цієї технології очевидна. По-перше, відбувається легітимізація майбутнього електорального саботажу. Дональд Трамп створює психологічні та квазіюридичні передумови для невизнання будь-яких результатів виборів 2026 року, якщо вони виявляться несприятливими для його політичної сили. По-друге, така технологія призводить до ерозії правосвідомості. Коли глава держави з Білого дому заявляє, що закон та інституції нібито заздалегідь не здатні належно спрацювати, пересічний виборець перестає бачити у праві інструмент справедливості.

Від «захисту системи» до руйнування інституцій

У своїй липневій промові Дональд Трамп заявив про «кошмар у сфері виборчої безпеки» та пообіцяв усунути «слабкі місця» у виборчому законодавстві. Він послався на розсекречені розвідувальні дані, згідно з якими китайський уряд нібито отримав несанкціонований доступ до персональних файлів 220 мільйонів американських виборців. Крім того, чинний президент заявив про намір установити адміністративний контроль над виборчими даними в тих штатах, які вважаються «вразливими» напередодні виборів 2026 року.

Дієвий конституціоналізм передбачає вдосконалення процедур задля розширення прав громадян і підвищення прозорості. Натомість ми спостерігаємо спробу інструменталізації права, коли правові механізми перетворюються на знаряддя політичного тиску. Під гаслом «усунення слабких місць» просуваються рішення, що ускладнюють голосування для мільйонів громадян, зокрема жорсткі вимоги закону «SAVE America Act» («Врятуймо

Америку») щодо обмеження голосування поштою та запровадження додаткових реєстраційних бар'єрів. Під гаслом «захисту даних» здійснюється спроба встановити партійний контроль над реєстрами. А «боротьба з фальсифікаціями» де-факто обертається тиском на незалежних членів виборчих комісій та їх заміною лояльними політичними функціонерами на місцях.

Найбільша правова небезпека полягає у спробі радикалізувати виборчі комісії середнього й низового рівнів. Якщо раніше сертифікація результатів виборів була суто технічною й аполітичною процедурою, то нині її намагаються перетворити на інструмент політичного шантажу. Це становить пряму загрозу стабільності федеративного устрою Сполучених Штатів.

Геополітична демагогія та моральне знецінення правди

У заявах Дональда Трампа від 16 липня 2026 року щодо Китаю та виборів 2020 року простежуються глибокі логічні суперечності. Риторика Дональда Трампа щодо Китаю характеризується очевидною політичною двозначністю. Він, з одного боку, звинувачує Пекін у масштабному втручанні в американські вибори на користь своїх політичних опонентів, а з іншого — заявляє про «чудову спільну роботу» з керівництвом КНР і переконує, що Китай поважає його силу. У такий спосіб образ Китаю як загрози використовується для мобілізації виборців, тоді як твердження про успішну взаємодію з Пекіном має підкреслити особисту політичну ефективність Трампа.

Це не просто риторична непослідовність. Це класична технологія «постправди» — «post-truth», — за якої емоційне нагнітання та конспірологічні теорії важать більше за верифіковані факти. Твердження про «величезні приховані загрози» чи «вразливість машин для голосування», які неодноразово спростовували як суди, так і розвідувальна спільнота, розраховані на аудиторію, що керується сліпою вірою, а не раціональним чи правовим аналізом.

З погляду духовності й моралі знецінення правди державними лідерами є найглибшим ударом по суспільній злагоді. Держава, у якій публічний дискурс ґрунтується на системній дезінформації, втрачає свою моральну легітимність і ризикує перетворитися на арену політичного свавілля.

Прогноз: наслідки для України та світового правопорядку

Проміжні вибори до Конгресу США восени 2026 року стануть точкою біфуркації — моментом гострої кризи, після якого повернення до старого стану вже неможливе, — для всієї світової демократії. Якщо американські інституції

не встоять під натиском популізму та правового нігілізму, негативні наслідки відчує весь світ, насамперед Україна, яка веде екзистенційну боротьбу за свою незалежність.

По-перше, внутрішньополітична криза та протистояння політичних сил усередині США неминуче послаблять глобальне лідерство країни. Замість консолідації зусиль для протидії авторитарним загрозам США будуть змушені витратити колосальні ресурси на внутрішні юридичні та політичні протистояння. Авторитарні режими Росії, Китаю, Ірану та КНДР гарантовано використають цей геополітичний параліч для руйнування міжнародного права.

По-друге, розмивання внутрішніх виборчих і правових стандартів державою, яка десятиліттями позиціонувала себе як гарант демократичних цінностей, легітимізує беззаконня в очах диктаторів у всьому світі.

По-третє, для України ці події мають стати чітким сигналом: наша стійкість не повинна залежати винятково від коливань внутрішньополітичного маятника у країнах-партнерах. Ми маємо апелювати до сталих інституцій, формувати широкі коаліції підтримки та неухильно зміцнювати власну державницьку, правову, оборонну й духовну суб'єктність.

Висновок

Справжня сила держави полягає не в особистій харизмі окремого політика чи його здатності маніпулювати масами, а в силі верховенства права та міцності державних інституцій. Спроби підірвати довіру до виборів у США — це виклик усьому вільному світові. Наш обов'язок — твердо стояти на засадах верховенства права, демократичних цінностей, правди та справедливості, адже саме ці засади є дієвим захистом від тиранії, популізму, політичних маніпуляцій та хаосу.

Джерельна база

1. The White House. Election Integrity [Електронний ресурс]. 2026. URL: <https://www.whitehouse.gov/election-integrity/>.
2. The White House. President Trump Delivers an Address to the Nation, Jul. 16, 2026 [Відеозапис] // YouTube. 16.07.2026. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=illqG0untYM>.
3. National Archives and Records Administration. The Constitution of the United States: A Transcription [Електронний ресурс]. Оновлено 19.12.2025. URL: <https://www.archives.gov/founding-docs/constitution-transcript>.

4. U.S. Election Assistance Commission. Overview of Federal Election Laws [Электронный ресурс]. 23.12.2025. URL: <https://www.eac.gov/election-officials/clearinghouse-resources-election-law-policy/overview-federal-election-laws>.
5. U.S. Election Assistance Commission. Who Is in Charge of Elections in My State? [Электронный ресурс]. 23.12.2025. URL: <https://www.eac.gov/who-is-in-charge-of-elections-in-my-state>.
6. Yilek C., Walsh J. Trump Gives Primetime Speech on Elections as White House Alleges Chinese Access to Voter Data [Электронный ресурс] // CBS News. Оновлено 17.07.2026. URL: <https://www.cbsnews.com/live-updates/trump-primetime-speech-elections-china/>.
7. Ferris L., Ake G., Navarro A., Aksoy I. Fact-Checking Trump Speech on Election Security [Электронный ресурс] // CBS News. Оновлено 17.07.2026. URL: <https://www.cbsnews.com/news/fact-checking-trump-speech-on-election-security/>.
8. Walsh J. Trump Falsely Alleges Voting Machines Are “Vulnerable” and “Easily Compromised” [Электронный ресурс] // CBS News. Оновлено 16.07.2026. URL: <https://www.cbsnews.com/news/trump-falsely-alleges-voting-machines-are-vulnerable-and-easily-compromised/>.
9. Levine S. How Trump’s Address Was Bluntly Aimed at Destabilizing the US Electoral System [Электронный ресурс] // The Guardian. 17.07.2026. URL: <https://www.theguardian.com/us-news/2026/jul/16/trump-address-us-elections>.
10. Tait R. Trump Makes Unverified Claims of China “Election Meddling” as Critics Fear Ploy to Challenge Midterm Results [Электронный ресурс] // The Guardian. 17.07.2026. URL: <https://www.theguardian.com/us-news/2026/jul/16/trump-tv-address-thursday>.